(૫૦)

પ્ર.૧ (અ) નીચેના પાઠની પૂર્તિ કરો. **(૧૪)**

૧. વાયણા **પુચ્છણા પરિયટ્ટણા ધમ્મકહા ધમ્મસ્સ ઝાણસ્સ** ચત્તારિ

૨. રયહરણ **ગુચ્છગ પડિગ્ગહધારા પંચ મહવ્વય ધારા** અટ્ઠારસ્સ

૩. ક્રોધ **માન માયા લોભ રાગ** દ્વેષ

૪. સિરસાવત્તં **મત્થએ અંજલિ કટ્ટુ એવં વયાસી નમોત્થુણં** અરિહંતાણં

૫. સાઈમં **અન્નત્થણાભોગેણં સહસાગારેણં મહત્તરાગારેણં સવ્વ સમાહિ** વત્તિયાગારેણં

૬. એવમહં **આલોઈય નિંદિય ગરહિય દુગંછિય** સમ્મં

૭. મુજથી **તુમથી દાને શીલે તપે** ભાવે

(બ) નીચેના શબ્દોના ગુજરાતીમાં અર્થ લખો. **(૭)**

	જવાબ		જવાબ
૧. ભોયણા ઉ ય	**ભોજન સંબંધી અને**	૨. થાપણમોસો	**થાપણ ઓળવવા સંબંધી જૂઠ**
૩. મચ્છરિયાએ	**દાન આપી અહંકાર કર્યો હોય**	૪. હિંસપ્પયાણં	**હિંસા થાય તેવા શસ્ત્રો આપવાથી**
૫. અવિરાહિઓ	**વિરાધના રહિત, અખંડિત**	૬. ઠાએમિ	**એક સ્થાને બેસીને કરું છું**
૭. મણિસોવન્ન	**ઝવેરાત, સોનું વગેરે**		

(ક) નીચેના શબ્દોના મૂળ પાઠ લખો. **(૮)**

	મૂળ પાઠ		મૂળ પાઠ
૧. ખાતર પાડી	**ખાતરખણી**	૨. એક દિવસ અને રાત્રિ	**જાવ અહોરત્તં**
૩. ભાવથી આપતો થકો	**પડિલાભેમાણે**	૪. મોટા પાતાળ કળશા સમાન	**પેયાલા**
૫. સૂત્ર અને અર્થરૂપ આગમ	**તદુભયાગમે**	૬. અપરાધ થયો હોય.	**વઈક્કમં**
૭. કઠોળની જાત માપની મર્યાદા	**સૂપ વિહિં**	૮. જાણી જોઈને ઈરાદાપૂર્વક	**આકુટ્ટી**

(ડ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. **(૧૬)**

૧. પરમાર્થ કોને કહેવાય છે? પરપાખંડ એટલે શું?

જ. નવ તત્ત્વ આદિ વિસ્તૃત સમજણને પરમાર્થ કહે છે. પરપાખંડ એટલે જિનેશ્વરે બતાવેલા ધર્મ સિવાયના અન્ય ધર્મો.

૨. પૌષધવ્રતમાં શેના શેના પચ્ચકખાણ કરવામાં આવે છે?

જ. ચારે આહારના, અબ્રહ્મ ન સેવવાના, ઝવેરાત અને સુવર્ણ સાથે ન રાખવાના, ફૂલની માળા ન પહેરવાના, ચંદન આદિનું વિલેપન નહિ કરવાના, શસ્ત્ર, સાંબેલા વગેરેથી થતા ૧૮ પ્રકારના પાપકારી કાર્ય કરવાના પચ્ચકખાણ કરવામાં આવે છે.

૩. સાધુ અને શ્રાવકની સામાયિક કેટલી કોટિથી લેવામાં આવે છે?

જ. સાધુની સામાયિક ૩ કરણ અને ૩ યોગથી એમ ૯ કોટિથી કરવામાં આવે છે. શ્રાવકની સામાયિક સામાન્ય રીતે ૨ કરણ અને ૩ યોગથી એમ ૬ કોટિથી અથવા ૮ કોટિથી કરવામાં આવે છે.

૪. બારમા વ્રતમાં શેની ભાવના ભાવવામાં આવે છે? પાઢિયારી વસ્તુ એટલે શું? તે કેટલી છે?

જ. અતિથિ સંવિભાગની ભાવના ભાવવામાં આવે છે. પાઢિયારી વસ્તુ એટલે જે વસ્તુઓને સાધુ–સાધ્વીજી વહોરી લીધા પછી પોતાના ઉપયોગમાં લઈને પાછી આપી દે છે. તે ૬ છે.

૫. મુનિજીવનના સેમ્પલનું વ્રત કયું? તે કેટલી કોટિથી અને કેટલા સમય માટે ગ્રહણ કરવામાં આવે છે?

જ. દેશાવગાસિક વ્રત. તે છ અને ત્રણ કોટિથી લેવામાં આવે છે. જાવ અહોરત્તં એટલે એક દિવસ અને એક રાત્રિ માટે ગ્રહણ કરવામાં આવે છે.

૬. બીજું અણુવ્રત શેના વિશેનું છે? મોટા જૂઠ કેટલા પ્રકારના છે? કયા કયા?

જ. મોટા જૂઠથી નિવૃત્ત થવાનું છે. પાંચ પ્રકારના – કન્નાલિક, ગોવાલિક, ભોમાલિ, થાપણમોસો, મોટકી કૂડી શાખ.

૭. ઉચ્ચાર શુદ્ધિ માટે કઈ વાતોનું ધ્યાન રાખવું જોઈએ?

જ. પાઠનો કાનો, માત્રા, મીંડું, પદ, અક્ષર વગેરે ધ્યાનથી વાંચવું અને બોલવું જોઈએ. જેમ કે – ચેઈયં શબ્દની જગ્યાએ ચેવયં શબ્દ બોલે તો દોષ લાગે છે. શુદ્ધિ જાળવવા નિયમિત પાઠ ફેરવવા (પરિયટ્ટણા) જોઈએ.

૮. દિશા પરિણામથી શું લાભ થાય છે?

જ. લોક અસંખ્યાત ક્રોડાક્રોડી વિસ્તારવાળો છે. દિશાઓની મર્યાદા કરવાથી મર્યાદાની બહાર જવાનો ત્યાગ થવાથી તે જગ્યાએ થતી હિંસા આદિ પાપોનો મોટો કર્મબંધ અટકે છે.

(ઇ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૫)

૧. ધર્મધ્યાનની અનુપ્રેક્ષા કઈ કઈ છે? (૨×૨)

જ. એગચ્ચાણુપ્પેહા, અણિચ્ચાણુપ્પેહા, અસરણાણુપ્પેહા, સંસારાણુપ્પેહા.

૨. સમકિત સહિત ...... આજ્ઞા આરાધવી.

જ. સમકિત સહિત શ્રાવકના ૧૨ વ્રત, ૧૧ પડિમા સાધુજીના પંચ મહાવ્રત તથા ૧૨ ભિક્ષુની પડિમા. શુભ ધ્યાન, શુભ જોગ, જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ અને છકાય જીવની રક્ષા એ વીતરાગદેવની આજ્ઞા આરાધવી.

૩. ઊર્ધ્વલોકમાં કુલ કેટલા વિમાન છે? લોકાગ્રે શું છે? (૧)

જ. ઊર્ધ્વલોકમાં કુલ ૮૪,૯૭,૦૨૩ વિમાનો છે. લોકાગ્રે સિદ્ધક્ષેત્ર છે.

〔30〕

પ્ર.૨ (અ) ૩૫ બોલના આધારે લખો.

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૧૬)

૧. ગુણસ્થાન કેટલા છે? ૭ થી ૧૨ ના નામ લખો.

જ. ૧૪. ૭) અપ્રમત્ત સંજતિ ૮) નિવૃત્તિ બાદર ૯) અનિવૃત્તિ બાદર ૧૦) સૂક્ષ્મ સંપરાય ૧૧) ઉપશાંત મોહનીય ૧૨) ક્ષીણ મોહનીય.

૨. પર્યાપ્તિ અને અનુયોગ એટલે શું?

જ. પર્યાપ્તિ – જીવની પૌદ્ગલિક શક્તિ જેના દ્વારા જીવ આહારાદિના પુદ્ગલોને શરીર, ઈન્દ્રિય આદિ રૂપમાં બદલવવાની ક્રિયા પૂર્ણ કરે તેને પર્યાપ્તિ કહે છે. અનુયોગ – વસ્તુના વિશેષ સ્પષ્ટીકરણને અનુયોગ કહે છે.

૩. વ્યાખ્યા લખો – ભાવના, પ્રમાણ.

જ. ભાવના – જેમાં આત્માના પ્રશસ્ત (સારા) ભાવ પ્રગટ થાય. પ્રમાણ – જેનાથી અર્થ, પદાર્થ જાણી શકાય.

૪. ૬ અને ૮ બોલ આવતા હોય તેવા બોલના નામ લખો.

જ. ૬ બોલ આવતા હોય તેવા નામ – ત્રીજે બોલે કાય ૬, પાંચમે બોલે પર્યાપ્તિ ૬, સત્તરમે બોલે લેશ્યા ૬
૮ બોલ આવતા હોય તેવા નામ – દશમે બોલે કર્મ ૮, પંદરમે બોલે આત્મા ૮

૫. કર્મ એટલે શું? મનના યોગ કેટલા? કયા ?

જ. કર્મ એટલે મિથ્યાત્વ, અવ્રત, પ્રમાદ, કષાય અને યોગના કારણે જીવ સાથે જે બંધાય છે તે.
મનના યોગ – ૪ સત્ય મનયોગ, અસત્ય મનયોગ, મિશ્ર મનયોગ, વ્યવહાર મનયોગ.

૬. નયના નામ લખો.

જ. નૈગમ નય, સંગ્રહ નય, વ્યવહાર નય, ઋજુસૂત્ર નય, શબ્દ નય, સમભિરૂઢ નય, એવંભૂત નય.

૭. ચૌદમો બોલ કયો છે? તેના બોલ કેવી રીતે થાય છે? માત્ર સંખ્યા લખો.

જ. નવ તત્ત્વના જાણપણાના ૧૧૫ બોલ – જીવ તત્ત્વના ૧૪ ભેદ, અજીવ તત્ત્વના ૧૪ ભેદ, પુણ્ય તત્ત્વના ૯ ભેદ, પાપ તત્ત્વના ૧૮ ભેદ, આસ્રવ તત્ત્વના ૨૦ ભેદ, સંવર તત્ત્વના ૨૦ ભેદ, નિર્જરા તત્ત્વના ૧૨ ભેદ, બંધ તત્ત્વના ૪ ભેદ, મોક્ષ તત્ત્વના ૪ ભેદ.

૮. સાતમે, તેરમે, ત્રેવીસમે અને ચોત્રીસમે બોલે શું? બોલનું માત્ર નામ લખો.

જ. સાતમે બોલે શરીર ૫, તેરમે બોલે મિથ્યાત્વ ૨૫, ત્રેવીસમે બોલે સાધુના ૫ મહાવ્રત. ચોત્રીસમે બોલે પાખંડીના ૩૬૩ ભેદ.

(૨) જોડકા જોડો. (૪)

(અ)	(બ)	જવાબ
૧. સમકિત	૧. અનુયોગ	**૪. દષ્ટિ**
૨. કસાયેલો	૨. શ્રાવકના ગુણ	**૬. રસનેન્દ્રિય**
૩. દ્રવ્ય	૩. રસ	**૧. અનુયોગ**
૪. વાઉ	૪. દષ્ટિ	**૭. કાય**
૫. લજ્જાવાન	૫. સમવાય	**૨. શ્રાવકના ગુણ**
૬. ચક્ષુદર્શન	૬. રસનેન્દ્રિય	**૮. ઉપયોગ**
૭. ભયાનક	૭. કાય	**૩. રસ**
૮. નિયતિ	૮. ઉપયોગ	**૫. સમવાય**

(બ) સંસ્કાર વિભાગના આધારે લખો. (૧૦)

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૮)

૧. ફટાકડાથી પક્ષીઓને શું નુકસાન થાય છે?

જ. પક્ષીઓ અંધારામાં અથડાય, તેમના ઈંડા ફૂટી જાય, ઈલેકટ્રિક વાયર પર બેસતા, શોક લાગતા ગંભીર રીતે મરે, માળામાં આગ લાગતા દાઝી જાય.

૨. ટી.વી. જોવાથી હિંસાની અનુમોદનાનું પાપ કેવી રીતે લાગે છે?

જ. ટી.વી., સિનેમાના કલાકારો માટે માંસ, માછલી, ઈંડા વગેરે અભક્ષ્ય વસ્તુઓનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. આપણે તે વસ્તુઓ ખાતા નથી છતા તેની હિંસાની અનુમોદનાનું ભયંકર પાપ આપણને લાગે છે.

૩. પ્રશંસા એટલે શું? ગુસ્સાના આવેશથી કોને નુકસાન થાય છે? ક્રોધ અને માનને જીતવા શું કરવું?

જ. પ્રશંસા એટલે સામી વ્યક્તિના સાચા ગુણો શોધી કાઢીને તેના વખાણ કરવા. ગુસ્સાના આવેશથી ગુસ્સો કરનારને નુકસાન થાય છે. ક્રોધને જીતવા ક્ષમા રાખવી અને માનને જીતવા નમ્રતા રાખવી.

૪. શ્રેષ્ઠ ધર્મ કોને કહે છે? શ્રેષ્ઠ ધર્મ કયો છે? તે ધર્મ કોણે બતાવેલો છે?

જ. જે ધર્મ આત્માને કર્મ રહિત બનાવી મોક્ષ અપાવે તે શ્રેષ્ઠ ધર્મ છે. તે જૈનધર્મ છે. તે ધર્મ કેવળજ્ઞાનીઓએ બતાવેલો છે.

(૨) સાચું છે કે ખોટું? તે લખો. (૨)

	જવાબ
૧. અભિમાન કરનાર પોતાના મિત્રોને ગુમાવે છે.	**સાચું**
૨. મોક્ષમાં જવાનો માર્ગ બૌદ્ધ ધર્મ બતાવે છે.	**ખોટું**
૩. ફટાકડા ફોડવાથી પાપનો નાશ થાય છે.	**ખોટું**
૪. જગતની વસ્તુ મને સુખી બનાવે છે.	**ખોટું**

(૧૦)

પ્ર.૩ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(ક) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૬)

૧. રાજા મેઘરથના ગુણની પ્રશંસા દેવલોકમાં કોણે કરી? તેમના કયા ગુણની પ્રશંસા કરી? (૧×૨)

જ. રાજા મેઘરથના ગુણની પ્રશંસા બીજા દેવલોકમાં ઈશાનેન્દ્રે કરી. અનુકંપા અને શરણાગતની સુરક્ષા.

૨. રોહિણેય ચોરે પોતાના પિતાને શું વચન આપ્યું હતું?

જ. ભગવાન મહાવીરની વાણી કદી પણ નહિ સાંભળું એવું વચન આપ્યું હતું.

૩. સંગમનો જીવ ક્યાં ઉત્પન્ન થયો? તેમનું નામ શું પાડ્યું? શા માટે? (૨×૨)

જ. સંગમનો જીવ રાજગૃહ નગરમાં ગોભદ્ર શેઠની ભદ્રા નામની પત્નીના ગર્ભમાં ઉત્પન્ન થયો. તેમનું નામ શાલિભદ્ર પાડ્યું કારણ કે માતાએ સ્વપ્નમાં પાકેલી શાલિનું ક્ષેત્ર જોયું.

૪. નાગશ્રીએ તુંબીનું બધું શાક કેમ વહોરાવી દીધું?

જ. રસોઈ બનાવવાની ઉતાવળમાં નાગશ્રી તુંબું ચાખવાનું ભૂલી ગઈ. શાક બનાવ્યા પછી શાકનું એક ટીપું ચાખ્યું તો કડવું ન ખાવા જેવું અને ઝેર જેવું લાગ્યું. પોતાની મશ્કરી ન થાય અને પોતાની ભૂલ છુપાવવા તેણે તુંબીનું બધું શાક વહોરાવી દીધું.

(ખ) કોણ બોલે છે અને કોને કહે છે? **(૪)**

	જવાબ
૧. આ શાકને અચેતભૂમિ પર જતનાપૂર્વક પરઠી દો.	**ધર્મઘોષ આચાર્ય ધર્મરૂચિ અણગારને કહે છે.**
૨. ક્ષત્રિય પુત્ર શરણે આવેલાનું રક્ષણ કરે છે.	**રાજા મેઘરથ બાજને કહે છે.**
૩. શ્રેણિક રાજા પધાર્યા છે, તમે નીચે આવો.	**ભદ્રા માતા શાલિભદ્રને કહે છે.**
૪. મેં મનુષ્યભવમાં કેવળ ધર્મ જ કર્યો છે.	**રોહિણેય ચોર દેવી બનેલી દાસીઓને કહે છે.**

(૧૦)

પ્ર.૪ નીચેના કાવ્યની પૂર્તિ કરો.

	જવાબ
૧. મૃગનયણી .... પાપથી.	**પાના નં. ૧૩૪ કડી ૧૪**
૨. હું કામધેનુ .... કરુણા કંઈ.	**પાના નં. ૧૩૫ કડી ૧૯**
૩. મેં પરભવે .... રહ્યો.	**પાના નં. ૧૩૫ કડી ૨૩**
૪. સીમંધર .... શીશ.	**પાના નં. ૧૩૬ કડી ૩/૪**
૫. મુનિવર .... કુમાર.	**પાના નં. ૧૩૬ કડી ૧૪/૧૪**

જય – જિનેન્દ્ર